

Jozef Tatár

ORCID: 0000-0003-0581-3265

Univerzita Mateja Bela

Filozofická fakulta

Banská Bystrica, Slovenská republika

Básnický obraz Jána Motulka

Motulko Ján: *Za nekonečnom svitá I: V mimózach viator*. Zostavovateľ, autor štúdie a poznámok Jozef Brunclík, návrh konceptu Ján Gavura. Fintice: FACE, 2019

<https://doi.org/10.34739/clit.2021.15.25>

Po piatich rokoch od vydania monografie o Jánovi Motulkovi s názvom *Introvertnosťou ku katarzii. Lyrický svet v tvorbe Jána Motulka* (2014) predstavil jej autor Jozef Brunclík časť básnickej tvorby osobnosti, ktorá je slovníkovo ku katolíckej moderne priradená skôr myšlienkovu a generačne ako autorským programom. Typologicky ho možno zaradiť k meditatívno-reflexívnym básnikom so širokým tematicko-motivickým záberom, ktorý je rámcovaný jeho vzťahom k Bohu a spoločenským životom či básnicky prezentovanými občianskymi postojmi.

Už z uvedenej monografie (2014), ku ktorej, záujmom o tvorbu autorov katolíckej moderny, patrí aj monografická štúdia o diele Svetoslava Veigla zo súborného vydania básnikovej poézie *Keď anjel v tebe spieva* (2006), ale aj z mnohých publikovaných štúdií v časopisoch a zborníkoch vyplýva Brunclíkova výskumná konštantnosť, špecializácia na spirituálnu poéziu a na autorov oscilujúcich medzi tradičnou a modernou poetickou štruktúrou. Zároveň ho zaujala do poézie esteticky účinne transformovaná duchovnosť, pevná viera a charakterové vlastnosti týchto tvorcov, a to aj napriek marginalizovaniu, skresľovaniu či odmietaniu ich tvorby počas totality.

Prvým zväzkom súborného vydania Motulkovej poézie *Za nekonečnom svitá I: V mimózach vietor* je okrem náročnosti kompletizácie básnickej tvorby demonštrovaná aj ďalšia intencia, ktorá korešponduje s monografickým interpretačným spracovaním: aktualizovať básnika Jána Motulka (1920 – 2013) a čitateľom ponúknuť (aj prostredníctvom štúdie) jeho nedeformovaný básnický obraz. Niet pochýb o náročnosti tohto knižného projektu, v ktorom sa vzácnne spojili primárny heuristický prístup, využitie sekundárnych dokumentov a odbornó-kritické kompetencie vnímavého interpretátora. Napriek uvedeným problémom, ktoré uviedol zostavovateľ v úvodnom slove (systematizácia bohatej a aj po periodikách roztratenej tvorby básnika), ide o obsahovo i výtvarne kompaktný a dobre zvládnutý knižný produkt. V chronologickom rozpätí od juvenilií po rok 1989 sa čitateľ oboznamuje s Motulkovými básnickými textami zo zbierok *Blížence* (1944), *V mimózach vietor* (1947), *Čas Herodes* (1948; knižne 2003), *Zobúdzanie popola* (1970). Samostatná časť je venovaná poézii pre deti a nepublikovaným veršom.

K celistvosti „prvého zväzku“ prispieva aj niekoľko umeleckých fotografií básnika, prozaika, tvorcu veršov pre deti, publicistu a redaktora, no najmä erudované reflektovanie poézie v pútavo podanej štúdií *Literárnokritické a literárnohistorické prieniky k poézii Jána Motulka* (s. 8-46). Ide o premyslene komponovaný obsahový extrakt z uvedenej prínosnej monografie (2014), v ktorom sa autor koncentruje na postihnutie myšlienkovó-poetického základu, vzťahu s poéziou katolíckej moderny, ale i tematicko-motivickým a poetickým diskrepanciám, špecifikám i historickó-konfesiónálnemu a spoločenskému kontextu Motulkovej poézie. Kritérium časového datovania a Brunlíkovo komplexné vnímanie textov umožňuje čitateľovi pozorovať básnikov umelecký vývin na pozadí významných udalostí a periodizačných medzníkov (1945, 1948, 1968, 1989). Nesporným pozitívom je popri tvorbe umeleckého profilu básnika (zaujmu prejavy skromnosti, hádam aj nevíbojnosti a v dobe totality nemožnosti slobodnej výpovede) aj zdôrazňovanie jeho ľudského rozmeru (inklinácia k slobode ducha, rodinnej harmónii...).

Motulkovou ambíciou, jeho autorským programom bola skutočná poézia – katarzné verše ako životná potreba. Veril, že poézia nepotrebuje pre život „krik“, ale „ticho“, „*tak závratné / a čisté, / že nás už ani nevykúpi. / Tak ako rybku peniažky lesklých šupín*“ (*Z hlbok zeme*, s. 92). Elegický tón týchto veršov si hľadá spojenca. Našiel ho v Bohu a možno aj v krčméryovskom „mlčaní“, ktoré je niekedy viac ako básňou.